

OBSAH

Úvod	11
Biologické vědy	11
Metody vědecké práce v biologii	12
Dějiny biologie	14
Současná biologie	18
OBCENÁ CHARAKTERISTIKA ŽIVÝCH SOUSTAV	21
Pojem jedinec a pojem druh	21
Obecné vlastnosti organismů	23
Závislost organismů na prostředí	24
Organismy jsou různě složité	25
Viry	26
Jednobuněčné organismy	27
Mnohobuněčné organismy	28
Individua vyššího řádu	29
Rozdíl mezi živou a neživou přírodou	30
BUŇKA	33
Přehled chemického složení buňky	33
Význam vody v buňkách	33
Základní organické látky buněk	35
Bílkoviny	35
Nukleové kyseliny	37
Sacharidy	40
Tuky	40
Struktura buněk	40
Obecná struktura buňky	41
Obecná struktura prokaryotických buněk	43
Obecná struktura eukaryotických buněk	44
Dělení buněk	49
Dělení prokaryotických buněk	50
Dělení eukaryotických buněk	51
Struktura a počet chromozómů	51
Průběh mitózy	53
Regulace buněčného dělení	54
MNOHOBUNĚČNÉ ORGANISMY	55
Stavba mnohobuněčných organismů	55
Tkáně	56
Orgány	58
Soustavy orgánů	59
Základní funkce organismů	59
Příjem látek a energie z okolí a jejich výdej	59

Vnímání signálů z vnějšího prostředí	60
Řízení procesů v organismu	61
Hormonální řízení	61
Nervové řízení	62
Pohyb v prostoru	63
Ochrana a obrana	63
Rozmnožování a individuální vývoj mnohobuněčných organismů	63
Rozmnožování	63
Nepohlavní rozmnožování	64
Pohlavní rozmnožování	64
Individuální vývoj	68
PŘEHLED PŘIROZENÉHO SYSTÉMU ŽIVÉ PŘÍRODY	71
PRVOJADERNÍ (PROKARYOTA)	74
Říše: Nebuněční (Subcellulata)	74
Oddělení: Praorganismy (Eobionta)	74
Oddělení: Viry (Vira)	74
Říše: Prvobuněční (Protozellulata)	76
Oddělení: Baktérie (Bacteria)	76
Prokaryotické rostliny	78
Oddělení: Sinice (Cyanophyta)	78
Oddělení: Prochlorofyty (Prochlorophyta)	81
JADERNÍ (EUKARYOTA)	83
Říše: Rostliny (Plantae)	83
Podříše: Nižší rostliny (Protobionta)	84
Oddělení: Ruduchy (Rhodophyta)	88
Třída: Ruduchy (Rhodophyceae)	88
Oddělení: Chromofyty (Chromophyta)	88
Třídy: Zlativky (Chrysophyceae), rozsivky Bacillariophyceae), chaluhy (Phaeophyceae)	88
Oddělení: Krásnoočka (Euglenophyta), zelené řasy (Chlorophyta)	90
Třídy: Krásnoočka (Euglenophyceae), zelenivky (Chlorophyceae), spájivky (Conjugatophyceae), parožnatky (Charophyceae)	90
Třída: Řasovky (Oomycetes)	90
Podříše: Vyšší rostliny (Cormobionta)	93
Oddělení: Ryniofyty (Rhyniophyta)	97
Oddělení: Mechorosty (Bryophyta)	99
Střídání generací u mechorostů	103
Oddělení: Plavuně (Lycopodiophyta), přesličky (Equisetophyta), kapradiny (Polypodiophyta)	106
Střídání generací u plavuní, přesliček a kapradin	110
Oddělení: Rostliny nahosemenné (Pinophyta)	112
Třídy: Jinany (Ginkgoatae), jehličnany (Pinatae)	114
Třídy: Rostliny lyginodendrové (Lyginodendrales), cykasy (Cycadatae)	116
Oddělení: Rostliny krytosemenné (Magnoliophyta)	116
Samčí a samičí šištice nahosemenných rostlin. Květ krytosemenných rostlin	120
Evoluční význam hlavních znaků krytosemenných rostlin	125
Hospodářsky významné krytosemenné rostliny	129
Třída: Dvouděložné	129

Třída: Jednoděložné	130
Říše: Houby (Fungi)	131
Třídy: Chytridiomycety (Chytridiomycetes)	132
Třída: Zygomycety (Zygomycetes)	134
Třída: Endomycety (Endomycetes)	136
Třídy: Houby vřekovýtrusé (Ascomycetes), houby stopkovýtrusé (Basidiomycetes)	137
Hospodářsky významné druhy	142
Třída: Houby vřekovýtrusé	142
Třída: Houby stopkovýtrusé	142
Životní podmínky hub	144
Říše: Živočichové (Animalia)	147
Původ živočichů	148
Podříše: Prvoci (Protozoa)	148
Kmen: Bičíkovci (Flagellata)	149
Kmen: Kořenonožci (Rhizopoda)	149
Kmen: Výtrusovci (Sporozoa)	151
Kmen: Obrvenky (Ciliata)	152
Podříše: Mnohobuněční (Metazoa)	153
Kmen: Houby (Porifera)	153
Kmen: Žahavci (Cnidaria)	155
Kmen: Žebernatci (Acnidaria)	158
Skupina: Prvoústí (Protostomia)	158
Kmen: Ploštěnci (Plathelminthes)	159
Kmen: Hlístí (Nemathelminthes)	161
Kmen: Měkkýši (Mollusca)	162
Kmen: Kroužkovci (Annelida)	165
Kmen: Členovci (Arthropoda)	168
Podkmen: Klepítkatci (Chelicerata)	170
Podkmen: Žabernatci (Branchiata)	173
Třída: Korýši (Crustacea)	173
Podkmen: Vzdušnicovci (Tracheata)	176
Skupina: Druhoústí (Deuterostomia)	180
Kmen: Ostnokožci (Echinodermata)	180
Kmen: Strunatci (Chordata)	180
Podkmen: Pláštěnci (Tunicata)	182
Podkmen: Bezlebeční (Acrania)	182
Podkmen: Obratlovci (Vertebrata)	182
Třída: Kruhoústí (Cyclostomata)	183
Třída: Paryby (Chondrichthyes)	183
Třída: Ryby (Osteichthyes)	183
Třída: Obojživelníci (Amphibia)	185
Třída: Plazi (Reptilia)	186
Třída: Ptáci (Aves)	187
Podtřída: Praptáci	188
Podtřída: Praví ptáci	189
Třída: Savci (Mammalia)	191
Podtřída: Vejcorodí	192

Podtřída: Vačnatci	192
Podtřída: Placentálové	192
PRAKTICKÁ CVIČENÍ	196
Práce s mikroskopem	196
Stavba buňky	197
Buňka rostlinná a živočišná — srovnání	197
Vlákno bavlny a vlny pod mikroskopem	198
Chloroplasty v buňkách lístku zkrutku vláhojevného	198
Dvůrkaté tečky v druhotném dřevě	198
Zrnka zásobního škrobu v hlíze bramboru	199
Pozorování pletiv a tkání	199
Dělivé pletivo vzrostného vrcholu kořene	199
Parenchym dřeně černého bezu	200
Kolenchym ve stonku okurky	200
Sklerenchym pecky švestky	201
Kostní buňky	201
Buňky epitelu dutiny ústní	202
Sval příčně pruhovaný	202
Baktérie a sinice	203
Senný bacil	203
Pozorování hlízkových bakterií	204
Máslné kvašení	204
Baktérie rozkládající celulózu	205
Sinice a vláknité zelené řasy	206
Řasy	206
Pozorování šroubatky	206
Pozorování krásnooček	207
Pozorování rozsivek	208
Mechorosty, plavuně, přesličky, kapradiny	208
Vnější a vnitřní stavba rašeliníku	208
Vnější a vnitřní stavba štětu a tobolky ploníku	209
Stavba výtrusnice kapradě samce	209
Příčný řez řapíkem listu kapradě samce	210
Semenné rostliny	210
Vnější stavba vegetativních orgánů smrku a jedle	210
Vnitřní stavba jehlice borovice lesní	211
Rozbor stavby samčích a samičích šištic modřínu opadavého	211
Vnitřní stavba obilky kukuřice	212
Vnitřní stavba kořene pryskyřníku	212
Příčný řez stonkem pelargónie	213
Druhotná stavba větvíčky lípy	214
Příčný řez stonkem kukuřice	215
Vnitřní stavba listu pelargónie	216
Rozbor květu hrachu setého	216
Rozbor květu lilie bělostné	217
Houby	218
Pozorování kvasinek	218
Plíseň hlavičková	219

Pozorování štětičkovce nebo kropidláku	219
Pozorování vřecek na plodnici smrže	220
Vnitřní stavba plodnice hub stopkovýtrusých	220
Pozorování stávby stélky lišejníku hávnatky psí	221
Podélný řez plodničkou terčníku zedního	222
Prvoci	222
Pozorování prvoků	222
Pozorování měňavky	223
Pozorování trepek	224
Mnohobuněční	225
Pozorování nezmara	225
Pozorování ploštěnek	226
Pozorování žížaly obecné	227
Pozorování hrotnatek	228
Pozorování a pitva chrousta obecného (švába nebo jiného většího hmyzu)	229
Pozorování a pitva okouna říčního	231
Pozorování a pitva ptáka	233
Pozorování a pitva savce	236